

Henryk Bogacki

"Von der Polemik zum Dialog : Steine auf dem Weg zur Einheit der Christen", François Biot, Wien-München 1966 : [recenzja]

Collectanea Theologica 38/3, 204-205

1968

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

wpracowane w poszczególnych teologiach, które muszą toczyć ze sobą stały dialog zmierzający do przywrócenia jedności. Teologia ekumeniczna ma również świadomość, że objawienie w Chrystusie skierowane jest do wszystkich ludzi i dlatego problemy jedności chrześcijaństwa rozważa zawsze w stosunku do świata.

Szczególną zasługą autora wydaje się być rozszerzenie zakresu teologii ekumenicznej, przy czym okazuje się ona raczej jako pewna postawa wobec problemów chrześcijaństwa i świata. Postawa tego rodzaju powinna być dla teologa czymś spontanicznym i naturalnym, co bardziej przyczyni się do sprawy jedności niż mówienie o ekumenizmie i powtarzanie tych samych haseł, na które już mało kto reaguje.

KS. STEFAN MOYSA SJ, WARSZAWA

ERNST FISCHER, *Kirche und Kirchen nach dem Vaticanum II. Die Lehre des Konzils über die Kircheng Zugehörigkeit aus ökumenischer Sicht*, München 1967, Chr. Kaiser Verlag, s. 105.

Niewiele punktów nauki Soboru Watykańskiego II obrazuje rozwój nauki katolickiej w sposób tak wyraźny, jak nauczanie na temat przynależności do Kościoła Chrystusowego, konieczności Kościoła do zbawienia i charakteru eklezjalnego niekatolickich Kościołów i Wspólnot Kościelnych. Uważne zestawienie odpowiednich ustępów encykliki *Mystici Corporis* z uchwałami soboru, zwłaszcza *Konstytucją dogmatyczną o Kościele i Dekretem o ekumenizmie*, uwydatnia jak wielką drogę przebyło oficjalne nauczanie Kościoła katolickiego w okresie dwudziestu lat dzielących te dokumenty.

Nowość sformułowań wzbudza niemałe zainteresowanie braci rozłączonych, czego przejawem jest książka E. Fischera. Autor rozpoczyna rozważania od przedstawienia w pierwszej części rozwoju (od epoki Ojców Kościoła po encyklikę *Mystici Corporis*) nauczania kościelnego o przynależności do Kościoła (s. 11—43).

W drugiej analizuje naukę Soboru Watykańskiego II na ten sam temat, który obejmuje trzy zagadnienia wymienione na początku niniejszej recenzji (s. 44—93). Fischer wykazuje dobrą orientację w niezmiernie literaturze problemu, szczególnie w opublikowanych już katolickich komentarzach do uchwał Vaticanum II.

Autor podnosi z uznaniem, iż sobór w terminach ostrożnych, lecz jednoznacznych podkreślił, że mimo występujących podziałów istnieje podstawowa jedność chrześcijan w Chrystusie i Jego Kościele. Wszyscy chrześcijanie mogą i powinni wyrazić tę jedność we wspólnym świadectwie i posłudze. Nauczanie soboru stwarza nowe możliwości dla ruchu ekumenicznego, choć zdaniem autora trudno obecnie przewidzieć, jak na teologicznej podstawie rzymskokatolickiego ekumenizmu ukształtuje się prawdziwy dialog Kościoła rzymskiego z innymi społecznościami chrześcijańskimi. Autor po trafnej analizie uchwał soboru stwierdza, że Kościół katolicki na soborze otworzył drzwi przed rozdzielonymi chrześcijanami, podczas gdy jeszcze kilka lat temu nikt nie mógłby przypuszczać, że drzwi te w ogóle zostaną kiedykolwiek odemknięte.

KS. HENRYK BOGACKI SJ, WARSZAWA

FRANCOIS BIOT, *Von der Polemik zum Dialog. Steine auf dem Weg zur Einheit der Christen*, Wien — München 1966, Verlag Herold, s. 276.

Sobór Watykański II nie był pierwszą próbą przezwyciężenia podziałów w chrześcijaństwie. Mimo panującej wzajemnej wrogości i ostrej polemiki występowały starania, by wyjaśnić punkty sporne i dążyć do porozumienia.

Książka F. Biota przedstawia dzieje tych wysiłków, wykazuje trud jednostek, a zarazem podaje powody niepowodzeń podejmowanych inicjatyw. W pierwszej części książki Biot gromadzi przejawy pojednawczości ze strony katolików, w drugiej omawia przykłady pozytywnej oceny katolicyzmu przez oddzielonych chrześcijan, w trzeciej zaś analizuje nową sytuację dialogu między chrześcijanami, zapoczątkowaną przez ostatni sobór.

Biot konstatuje znany fakt, że na tle wielowiekowej walki rzadko występowały zabiegi pojednawcze, zmierzające do zrozumienia źródeł sporów i uznania słusznych wymagań drugiej strony. Nawet w okresach największego nasilenia wrogości zdarzały się osoby, które można uważać za prekursorów dzisiejszego sposobu patrzenia na problem podziału chrześcijaństwa. Trzeba wymienić dążenia Humberta z Romans w wieku XIII, postawę kard. Reginalda Pole w w. XVI czy poglądy J. A. Möhlera w w. XIX. Jest to niewiele, zwłaszcza na tle kierunku dominującego w tych czasach w Kościele katolickim. Biot wyjaśnia źródła negatywnego stosunku katolików do innych grup chrześcijańskich, a zarazem wskazuje na czynniki powodujące przemianę tej postawy w naszych czasach.

Podobną drogę od polemiki do dialogu przebyli również chrześcijanie oddzieleni od Kościoła katolickiego. Biot charakteryzuje kolejno ocenę katolicyzmu przez prawosławie w momencie rozłączenia Wschodu i Zachodu, potem stosunek protestantyzmu w pierwszej dobie reformacji. Następnie na przykładzie znamienitych postaci ukazuje stosunek protestantyzmu ortodoksyjnego (G. Calixt) i liberalnego (A. von Harnack) oraz ruchu oxfordzkiego (J. H. Newman i S. B. Pusey) do katolicyzmu. Wreszcie współczesne liczne publikacje chrześcijan-niekatolików umożliwiają autorowi dokładne omówienie ich nastawienia do Kościoła katolickiego w dobie Vaticanum II. Można je krótko określić mianem nowego klimatu ekumenicznego, jaki zapanował w drugiej połowie XX wieku.

Sobór Watykański II stanowi zasadniczy przełom w stanowisku Kościoła katolickiego wobec innych chrześcijan, a w rezultacie rozpoczyna nowy etap na drodze ku zjednoczeniu chrześcijaństwa. Biot akcentuje osiągnięcia soboru w dziedzinie ekumenicznej, lecz nie tai braków, jakie nieuchronnie towarzyszą pierwszym poważnym krokom zmierzającym do zającia przez Kościół katolicki realistycznej postawy wobec chrześcijan-niekatolików.

Książka Biota może stać się dobrą pomocą dla wykładowców teologii ekumenizmu, coraz częściej wprowadzanej także przez polskie seminaria duchowne do programu wykładów.

KS. HENRYK BOGACKI SJ, WARSZAWA

WILLY LORENZ, *Petrus der ewige Papst. Dialoge über den heiligen Petrus und seine Nachfolger*, Wien — München 1966, Verlag Herold, s. 86.

Autor, redaktor naczelny wiedeńskiego tygodnika katolickiego „Die Furche”, zajmuje się zarzutami kierowanymi przeciw papieżom. Temat nowy, obrosy nieprzejrzana literatura. Dziełko autora odznacza się wyjątkową świeżością i bezpretensjonalnością ujęcia problemu. W formie prostych, bezpośrednich listów, czy też przemówień zwraca się do odbiorcy, odpowiadając na jego zarzuty i uprzedzenia. Mimo formy monologu są to właściwie dialogi autora z czytelnikami.

Podstawową tezę autora jest stwierdzenie, że osoba św. Piotra ze wszystkimi jej zaletami i wadami, jakie przekazuje Nowy Testament, posiada jakies znaczenie typiczne zapowiadające wzloty i upadki jego następców na stolicy rzymskiej, której bynajmniej nie zajmowali najwięksi święci czy teologowie. Tekstem podstawowym dla Lorenza jest perykopa Mt 16,